

Hans Sachs

A BOLONDOK FEREDŐJE

Milánóban élt egy szorgos
 polgár, mesterségre orvos;
 ismert ember az idő tájt,
 híre messze földre elszállt.
 5 Ki esztelent hozzá vittek,
 visszaadta eszét mindnek;
 ifjú, öreg – nem számított.
 Most elmondom, hogy' gyógyított. –
 Volt udvarán egy tavacska,
 10 éppen e célra ásatva:
 bolondjait abba tette,
 kit-kit egy karóhoz kötve.
 Ki egészen féktelen volt,
 nyakig merülve lubickolt,
 15 akinek több esze maradt,
 kisebb része volt víz alatt:
 csak melléig ért a tócsa.
 Volt, kire derékig róttá,
 s olyan is, kire csak térdig.
 20 Ekképp gyötörte hülyéit,
 öreget, fiatalat sorra,
 koplaltatással megtoldva,
 míg csak eszükre nem tértek.
 Jött hozzá beteg temérdek,
 25 s ő senkit nem kergetett el,
 egy szigorú feltétellel:
 addig nem megy sehova se,
 amíg meg nem jön az esze.
 Egy nap egy távozó bolond
 30 egy ifjút lát jönni lovon:
 egyik kezén egy karvaly ül,
 s két kutyát vezet túlfelül.
 Kérdi őt, ez mire való? –
 mármint a karvaly, kutya, ló.
 35 „Arra – mond az –, hogy e csapat
 szerezzon számomra vadat.”
 „S azt is elárulnád nékem,
 mibe kerülnek egy évben?”
 Felel az: „Úgy száz aranyba.”
 40 De a bolond csak firtatja:

„S mennyit keresel általuk?”
 „Mit az ember így fogni tud,
 s évről évre el is fogyaszt,
 három aranyra teszem azt.”
 45 „Jaj, úgy menekülj azonnal,
 bújj el a vadászatoddal!
 Ha doktorunk hírért veszi,
 tüstént a tóba' kötsz te ki.
 Fülíg merít, annyit mondok,
 50 mint a legnagyobb bolondot,
 ki hasznánál harmincszorta
 több pénzt ad ki a haszonra!...”

E történet – bármily fura –
 ide is vág, nem csak oda.
 55 Szükség, nincs kétség felőle,
 itt is vón ily feredőre.
 Jót tenne az olyanoknak,
 kik a jó szóra nem adnak,
 járnak a maguk bolondját,
 60 s mindenütt a kárt okozzák.
 Itt vannak mindenekelőtt
 a gondatlan, hanyag szülők,
 akik mellett mint a borjak
 növekednek föl a sarjak.
 65 Azután a tudatlanok,
 a durvák, a vad bivalyok,
 akiken már nem fog semmi.
 Jól meg kén őket fürdetni.
 Ugyanúgy az oly népséget,
 70 ki érti a jót, a szépet,
 de mégis a rosszat teszi,
 mert a jó unalmas neki –
 de megilletné a fürdő!
 S akiknek halom kincsük nő,
 75 de nincs köröttük egy barát,
 mert csak töltik a ládikát:
 a zord fősvény bolondokat;
 meg kik többet fogyasztanak,
 mint ekéjük nyomán terem –
 80 hogy' fürödne mind az ilyen!
 S a civódók, perlekedők,
 a mást ellenséggé tevők,
 örökösen hajba kapók:
 szálíg feredőbe valók.
 85 S kiknek fáj más szerencséje,

s vígak bajának hírére,
az irigyek, kárörvendők:
ők is mind megfürdetendők.
S akik gonoszul locsognak,
90 rossz hírét költik másoknak,
de ha baj van, letagadják,
a fürdőt meg mért ne kapnák?
S kik olyannal dicsekednek,
mi számukra nem teremhet
95 egyebet, mint szégyent és kárt,
mért ne fürödnének mindjárt?
S kiknek vadság tölti lelkét,
durvaság és féktelenség,
s arcátlanok szóban, tettben,
100 de megfürödnének menten!
S kik maguk oly nagyra tartják,
hogy nem látnak különb fajtát,
s folyton élre tolakodnak,
fürdő kell az olyanoknak.
105 No és a képmutatóknak,
hazug és álnok csalóknak,
kik folyton a hasznot lesik:
kényszer bolondfürdőt nekik!
S kik fel hitelt, kölcsönt vesznek,
110 de megadni nem sietnek,
élik életüket léhán,
ott kéne még fürdölé ám!
És a megrögzött lustáknak,
kik csak járják az utcákat,
115 s mesterségük hanyagolják,
hogy' meghozná munkaszomját!
S kik rossz társaságra kaptak,
s nincsen oly része a napnak,
amely bajt ne hozna rájuk,
120 mi lehetne jobb kúrájuk?
S az örökös dőzsölőknek,
kik csak élvükkel törődnek,
s fittyet hánynak a jövőre,
lenne mentség: feredőre!
125 S kik a játékszenvedélynek
kínzó rabságában élnek,
mire rámegy ágy, ónedény:
azoknak is nyílna remény.
S akik feleséghez jutnak,
130 mégis ringyók után futnak,

megszomorítják a hű nőt,
kapnának jó bolondfürdőt!

Nos, hát gondoljatok bele,
itt is mily nagyon kellene
135 fürdő az említetteknek,
s más hasonló betegeknek;
hogy mennyivel jobban állna
mindannyiunknak szénája!
De mert a bolondság szilárd,
140 s nem árt néki a harci bárd,
semmi eszköz le nem veri,
a világ bolonddal teli:
lent s fönt, mindenütt van lökött,
világiak s papok között.
145 Ezért megy aztán, ahogy megy,
így ront mindent e dolog meg;
el az erény emiatt tűnt,
ezért vesznek tréfának bűnt,
s vetik meg a bölcsét régen:
150 csak az órültség nem szégyen.
Dúl közöttünk ez a rontás,
és ragyog a régi mondás:
„Ki-ki csak magára gondol,
s nyüzsög a föld a bolondtól!”

1530. május 12.

SZENT PÉTER ÉS A KECSKE

Krisztus még a földet járta,
s Szent Péter volt útitársa,
amikor egy falu mellett
Péter ily beszédbe kezdett:
5 „Ó, Istenem és Mesterem,
furcsa jóság az énnekem,
hogy, bár törvény akarod,
világod így futni hagyod;
pedig jól látod, hova jut.
10 Megmondta ezt már Habakuk:

nem jog igazgat, hatalom;
mohó az úr az igazon,
jámbor a gonosztól félhet,
bírák hamisan ítélnék.

15 Miköztünk is éppúgy megyen,
mint halak közt a tengeren:
fölfalja a nagy a kicsit;
nem a jó, a rossz győztes itt.
Így megy ez fenn, így megy ez lenn,
20 az egész emberi nemben.
De neked ez meg se kottyán,
Te csak ülsz, s nézed nyugodtan,
mintha nem is fájna semmi,
mindennek így kéne lenni.

25 Pedig vón mit tenni itten!
Lennék csak egy évig Isten,
ekkora nagy hatalommal,
rendet csinálnék, azonnal!
Sokkal különb birodalom
30 kerekedne itt ki, tudom. –
Mégfékezném az uzsorást,
ölést, rablást, gyújtogatást,
végeznék a hitszegéssel.”
Felelt az Úr: „Mondd csak, Péter,
35 komolyan hiszed, hogy jobban
kormányoznál országomban?”
Felelé Péter: „Komolyan.
Jobban menne, hidd el, Uram!
Rendbe tenném a világot,
40 ezt az összevisszaságot.”
„Akkor – szólt az Úr – tenéked
kell vezetned az egészet. –
E nap te vagy az Úristen,
kezedbe fut össze minden.

45 Teremts, építgess kedvedre,
légy szigorú, vagy légy enyhe,
hozz a földre átkot, áldást,
– mire jutsz majd vele, ám lásd –,
napot, szelet, esőt adhatsz,
50 büntethetsz és jutalmazhatsz,
országomat, úgy, ahogy van,
kezedbe rakom le mostan.”
S pálcáját, ’hogy ezt kimondta,
Péter tenyerébe nyomta.

55 Jókedvű lett Péter nagyon,

tetszett néki az uralom.
S akkor egy asszony közelgett,
sápadt, sovány volt, és keshedt,
előtte pedig egy kecske:
60 legelni azt terelgette.
Átalútnál szólt az asszony:
„Eredj, Isten oltalmazzon!
Eddig is ő oltalmazott,
hogy se vihar, se farkasok
65 nem tettek még kárt tebenned.
Nem maradhatok melletted,
mivel napszámba kell mennem,
másképp nem lenne mit ennem
otthon a gyermekeimmel.
70 Most hát csak szépen eridj el,
s legelgess! Az Isten óvjon!”
Ezzel fordult, s azon módon
ment ki-ki, amerre kellett.
Szólt ekkor a Úr Péternek:
75 „Hallottad, Péter, a fohászt?
Hát teljesítsd, el ne odázd,
mivel ma az Isten te vagy!
A te teendőd, hogy ne hagyd
bajba jutni ezt a kecskét,
80 hisz gazdája oly szépen kért.
A te gondod, merre, hol van,
el ne vesszen a bozótban,
ne kerüljön tolvajkézre,
medve, farkas szét ne tépje,
85 hanem mikor itt az este,
hazamenjen az a kecske,
hol a szegény asszony várja.
Tedd, hogy ne várja hiába!”
Nem mondatta el ezt kétszer,
90 átvette a kecskét Péter,
terelgette ki a rétre,
s kezdődött kínszenvedése. –
Ifjú kecske volt s szemtelen,
nem volt nyugta egy percre sem:
95 hol hátrament, hol előre,
föl a hegyre, le a völgybe,
hol pedig a cserjék között
fújtatott Péter, és nyögött,
ahogy meztálláb és sután
100 baktatott a kecske után.

Vérvörös lett a tarkója,
 s ömlött az izzadság róla.
 Az egész nap ekképp telt el,
 így küzdött az öregember,
 105 míglen elérték az estét,
 s otthon tudhatta a kecskét.
 „Mondd csak, nincs kedved – kérdezte
 az Úr Pétertől nevetve –
 még egy kis istenkedésre?”
 110 „Jaj, Uram, nem! Semmiképp se’!
 Vedd el tőlem hatalmadat,
 nem kérem semmi szín alatt!
 Arra sincs bennem bölcsesség,
 hogy ráncha szedjek egy kecskét,
 115 nemhogy az egész világot.
 Bocsásd meg e balgaságot!
 Ígérem, hogy mától fogva
 nem ártom magam dolgodba.”
 Mondá az Úr: „Ezt tedd, Péter,
 120 s meglátod, hogy többet érsz el.
 Mert nyugton az olyan alhat,
 ki rám bízva az uralmat.”

Ezt a mesét a régiek
 hagyták reánk, hogy intsenek
 125 minket, e kor embereit,
 hogy legbölcsebb dolog a hit;
 hogy az Úristen hatalma
 mi az eget s földet tartja,
 s az Ő rejtett terve szerint
 130 mozog az élő szerte mind;
 s hogy nem lehet úr felette
 más, mint aki teremtette.
 Neki jár hála, tisztelet,
 s elvitatni azt nem lehet.
 135 S ha háborog a kotnyeles,
 miért van az, miért van ez,
 mért tűri az Úr a gonoszt,
 gyors büntetést ki mért nem oszt
 az aljasra, ki fönt lebeg,
 140 olyan gondolatok ezek,
 melyeket a hús, vér sugall,
 s teljes bennük a zűrzavar.
 Ilyenek az Úr műveit
 tökéletleneknek hiszik,
 145 javításra szorulóknak.

Aztán, mikor nekifognak,
hogy nagy kínnal rendbe szedjék,
le nem bírhatnak egy kecskét.
Ó, ismerd el, te esendő
150 ember, nem vagy elegendő
hogy megértsd az Úr szándékát!
Nyugodj meg, és lásd be inkább,
hogy ok nélkül semmit nem tesz:
térj meg gyermeki hitedhez!
155 Ne képzeld olyat te soha,
hogy az Úr nem figyel oda,
sorsára hagyja világát!
Ó, ki mindeneken átlát,
tudja, mért tűri a rosszat:
160 ezzel is csak jóra oktat,
parancsa tiszteletére.
S ha nem vágysz okulni mégse',
gőggel ellene szegülnél,
lakolni fogsz majd a bűnér',
165 ne félj, meglesz büntetésed.
S mert Ó dolga az ítélet,
ember, ne ítélj helyette,
hanem kérd, bűnünk feledje,
maradjon üdvünkre gondja,
170 szent kegyelmét meg ne vonja;
árasszon el véle minket
s hívő gyülekezetünket.
Hogy higgy, és nyugodt maradhass,
néked azt kívánja Hans Sachs.

1555. október 8.

Mann Lajos fordításai